

coMiesięcznik

Polskiego Komitetu Narodowego ICOMOS - Lipiec 2026

Szanowni Państwo

„coMiesięcznik” – biuletyn informacyjny PKN ICOMOS ma służyć realizacji priorytetowego zadania naszej organizacji jakim jest dostarczanie informacji na tematy konserwatorskie. „coMiesięcznik” jest skierowany do całego polskiego środowiska konserwatorskiego, rozpowszechniając bieżące informacje na temat wydarzeń i spraw związanych z ochroną zabytków. „coMiesięcznik” prezentuje informacje dostarczone przez członków PKN ICOMOS oraz środowisko konserwatorskie. Informacje mają formę krótkich notek, uporządkowanych w najprostszy sposób. Prosimy Państwa o przesyłania krótkich notek o wszelkich konferencjach, publikacjach i wydarzeniach, które mogą zainteresować środowisko konserwatorskie na adres:

biuletyn.pknicomos@gmail.com

Redakcją i oprawą graficzną biuletynu zajmuje się Pan Jakub Andrzejewski.

W imieniu Prezydium PKN ICOMOS
Bogusław Szmygin

II Akademia Konserwatorska - podsumowanie

Za nami druga edycja Akademii Konserwatorskiej PKN ICOMOS, która tym razem odbyła się na terenie województwa zachodniopomorskiego, w dniach 1-4 lipca 2026 r. Czterodniowe spotkanie zostało poświęcone współczesnym wyzwaniom ochrony i zarządzania dziedzictwem kulturowym oraz Pomnikami Historii. Program Akademii połączył wykłady eksperckie, studia terenowe, analizy konserwatorskie oraz wizyty w najważniejszych historycznych ośrodkach Pomorza Zachodniego.

Akademia Konserwatorska została zainaugurowana, 1 lipca br. w Szczecinie. Wśród prelegentów wprowadzających wykładów znalazł się Bogusław Szmygin, Prezes PKN ICOMOS, Tomasz Wolender, Zachodniopomorski Wojewódzkie Konserwator Zabytków oraz Waldemar Witek, Kierownik OT NID w Szczecinie. Po przerwie prelekcje kontynuowała Maria Badeńska-Stapp, koordynator starań o wpis Żyrardowa na WHL UNESCO oraz Jakub Lewicki, ekspert PKP S.A.

W programie przewidziano również wizytę w Muzeum Narodowym w Szczecinie oraz spacer konserwatorski pt. „Dziedzictwo historyczne miasta w kontekście zarządzania i ochrony wartości kulturowych”, który poprowadził Michał Dębowski, Miejski Konserwator Zabytków w Szczecinie.

Drugiego dnia, przed południem miała miejsce wizyta studyjna w Kołbaczu: zwiedzanie zespołu klasztornego oraz rozmowy o współczesnych wyzwaniach związanych z adaptacją zabytków oraz zarządzaniem. Grupa spotkała się m.in. z Radosławem Palusem, Prezesem Stowarzyszenia Spichlerz Sztuki oraz Maciejem Płotkowiakiem, projektantem przebudowy zespołu klasztornego. Tego samego dnia na mapie Akademii pojawił się Stargard, w tym kolegiata Najświętszej Maryi Panny Królowej Świata. O kontekście i historii prac konserwatorskich w kościele opowiedziała Małgorzata Gwiazdowska, Wiceprezes SHS Oddziału Szczecińskiego, a analizę in-situ umocnień miejskich przeprowadził Marcin Majewski, Dyrektor Muzeum Archeologiczno-Historycznego w Stargardzie. Uczestnicy spotkali się też z przedstawicielami samorządu, aby omówić dotychczasowe dokonania w zakresie ochrony lokalnego dziedzictwa, bieżące problemy zarządcze oraz plany na przyszłość.

3 lipca, w Trzebiatowie oprócz studiów terenowych został zaprezentowany wniosek o uznanie Trzebiatowa za Pomnik Historii (Waldemar Witek, NID) oraz rekomendacje przygotowane przez Komisję Zarządzania Dziedzictwem PKN ICOMOS dotyczące poprawy stanu zarządzania zespołem staromiejskim w Trzebiatowie (Katarzyna Pałubska, Przewodnicząca Komisji oraz Alina Tarsa, Sekretarz Komisji). Ożywiona dyskusja po prezentacjach pozwala na wyciągnięcie wniosków, że temat Pomników Historii, zarządzanie i ochrona zabytków wymagają pogłębionej analizy i być może także zmian w dotychczasowych formułach funkcjonowania.

Tego samego dnia, grupa przeniosła się do Kamienia Pomorskiego, gdzie odbyło się spotkanie, w którym wzięli udział: Stanisław Kuryłło, Burmistrz Kamienia Pomorskiego, Grzegorz Kurka Dyrektor Muzeum Historii Ziemi Kamieńskiej oraz Ksiądz Dziekan Dariusz Żarkowski. Przedstawiony został model współzarządzania Pomnikiem Historii oraz zabytki miasta w świetle najnowszych odkryć oraz ostatnich depozytów muzealnych. To w Kamieniu Pomorskim znajduje się jedyny znany w Europie, złoty sygnet biskupi z przełomu XIV i XV! Wieczorem uczestnicy Akademii mieli okazję wziąć udział w odbywającym się tego dnia koncercie w ramach LXII Festiwalu Muzyki Organowej i Kameralnej, uznawanym za jeden z najstarszych i najbardziej prestiżowych festiwali tego typu.

Ostatniego dnia program obejmował analizę in situ badań architektonicznych i konserwatorskich prowadzonych w Katedrze Kamieńskiej od kilku lat w ramach praktyk studenckich z inwentaryzacji pomiarowo-rysunkowej prowadzonych przez Macieja Prarata oraz Ulricha Schaffa z Katedry Konserwatorstwa, Wydziału Sztuk Pięknych UMK w Toruniu. Po zajęciach terenowych odbyła się prelekcja poświęcona kwestiom badań archeologicznych w katedrze, którą zaprezentował Marian Rębkowski, Dyrektor Instytut Archeologii i Etnologii PAN w Warszawie.

Akademia zakończyła się dyskusją podsumowującą i wręczeniem certyfikatów uczestnictwa.

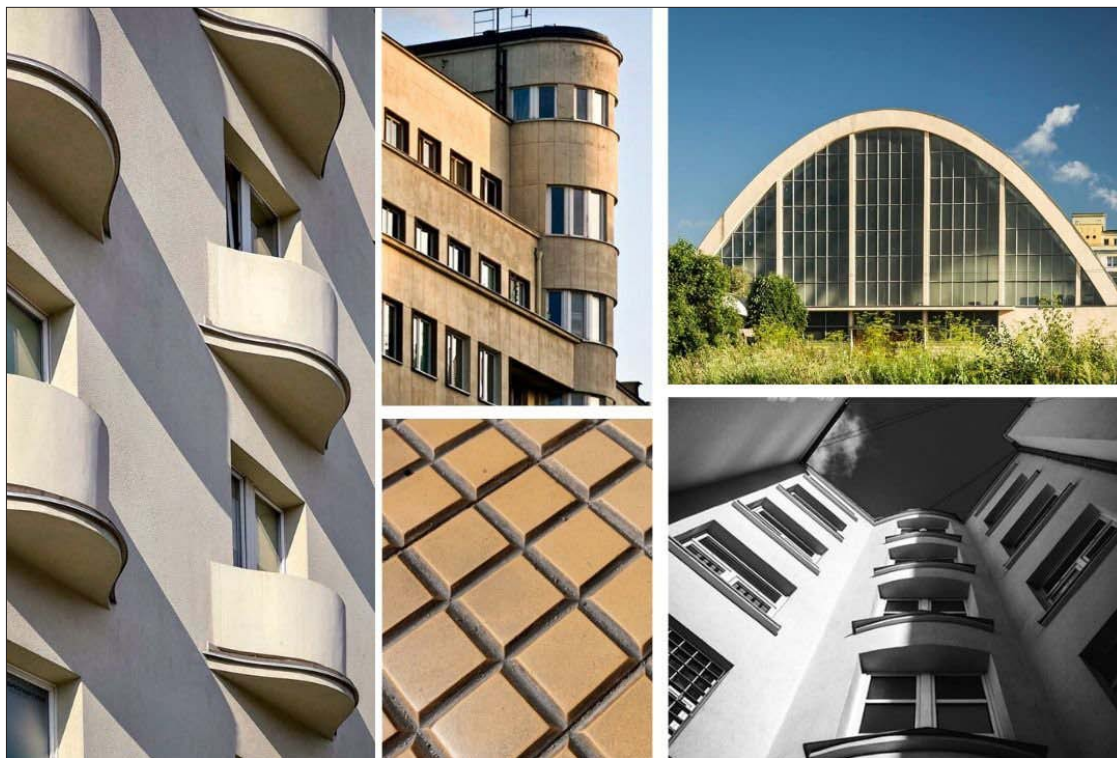
Tegoroczne wydarzenie odbyło się w ścisłej współpracy z Zachodniopomorskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków oraz władzami samorządowymi miast na trasie spotkania. Dziękujemy za zaangażowanie!

Oprac. C. Łozowska

Fotorelacja z Akademii dostępna jest na stronie PKN ICOMOS:

<https://icomos-poland.org/pl/dzialania/akademia-konserwatorska/214-ii-akademia-konserwatorska/764-ii-akademia-konserwatorska-podsumowanie.html>

Modernistyczne centrum Gdyni na Liście Światowego Dziedzictwa UNESCO

“MODERNISTYCZNE CENTRUM GDYNI” właśnie zostało wpisane na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO, wpis nastąpił podczas 48. sesji UNESCO, która odbywa się w Busan w Korei Południowej. Gdynia jest 18. wpisem z Polski.

Lista miejsc z Polski: <https://whc.unesco.org/en/statesparties/pl>

W roku setnych urodzin Gdyni spełniło się jedno z największych marzeń Gdyni, miasto oficjalnie dołączyło do zaszczytnego grona miejsc o wyjątkowej powszechnej wartości dla całej ludzkości. To najpiękniejszy prezent, jaki Gdynia mogła otrzymać na swoje 100-lecie.

Ten historyczny sukces nie byłby możliwy bez wielu osób. W szczególności składamy najgłębsze podziękowania: zespołowi eksperckiemu za tytaniczną pracę nad wnioskiem: naszym członkom PKN ICOMOS: prof. Robertowi Hirschowi (Miejski Konserwator Zabytków w Gdyni) i Celinie Łozowskiej (Kierownik Biura Miejskiego Konserwatora Zabytków), którzy od lat byli niezwykle zaangażowani i zdeterminowani w realizację tego celu.

Miasto Gdynia od 2025 r. jest członkiem wspierającym PKN ICOMOS.

<https://icomos-poland.org/pl/?view=article&id=770:modernistyczne-centrum-gdyni-na-liscie-swiatowego-o-dziedzictwa-unesco&catid=8>

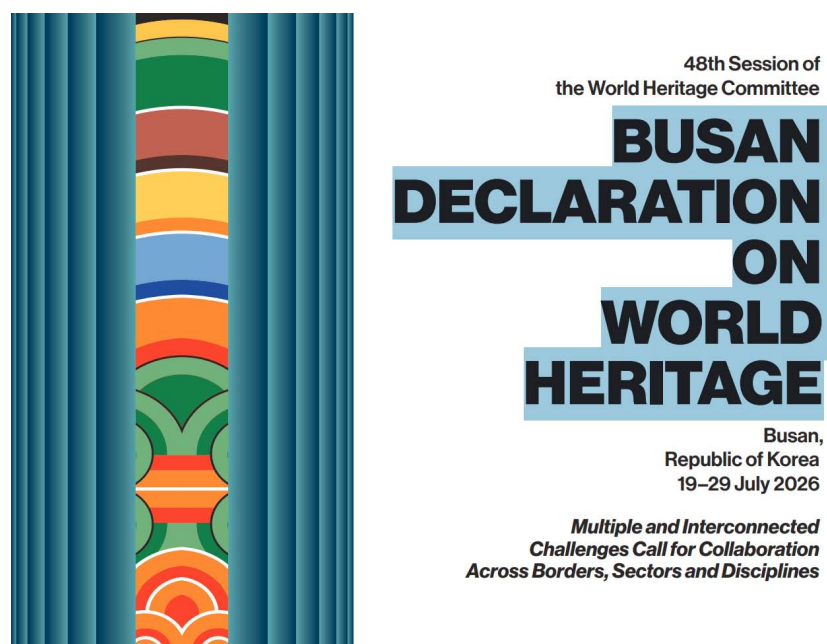
<https://whc.unesco.org/en/statesparties/pl>

<https://www.gdynia.pl/modernizm/aktualnosci-3,3709/jest-decyzja-gdynia-na-liscie-swiatowego-dziedzictwa-unesco,597489>

<https://arch.pg.edu.pl/2026-07/wydzial-architektury-pg-wspoltworzyl-droge-gdyni-do-unesco>

<https://www.gov.pl/web/kultura/modernistyczne-centrum-gdyni-wpisane-na-liste-swiatowego-dziedzictwa-unesco2>

“Busan Declaration on World Heritage” Adopted on Day One of the 48th UNESCO World Heritage Committee, Led by the Government of the Republic of Korea

The Korea Heritage Service (KHS, Administrator Huh Min) and the Ministry of Foreign Affairs (MOFA, Minister Cho Hyun) announced that the “Busan Declaration on World Heritage” (hereinafter referred to as the “Busan Declaration”) was adopted by consensus on the morning of July 20, the first day of the 48th session of the UNESCO World Heritage Committee (hereinafter referred to as the “Committee”), which opened in Busan on July 19.

The Busan Declaration was drafted under the leadership of the Republic of Korea, the host country, with the active participation of experts from the 21 World Heritage Committee Members* and the three Advisory Bodies to the World Heritage Committee (ICCROM, ICOMOS, and IUCN). In April of this year, the government of the Republic of Korea, in cooperation with the Korean National Commission for UNESCO (Secretary-General Hong Hyunik), held public hearings for domestic experts and video conferences for international experts. In May, an international expert meeting was held in Seoul to gather a wide range of opinions. Following a final coordination process among the Committee Members, preparations for the adoption of the declaration were completed.

* 21 World Heritage Committee Members (in alphabetical order): Armenia, Azerbaijan, Bangladesh, Czechia, Grenada, Jamaica, Kazakhstan, Kenya, Kuwait, Lebanon, Mongolia, Peru, Poland, Republic of Korea, Senegal, Switzerland, Tanzania, Togo, Türkiye, Ukraine, Viet Nam

The Declaration underscores importance of collaboration to collectively address multiple challenges facing World Heritage, such as armed conflict, climate change, and development pressures.

More information

https://48whcbusan2026.kr/media/pressrelease/detail.cm?idx=83&utm_content=buffer8f67e&utm_medium=social&utm_source=twitter.com&utm_campaign=buffer&fbclid=IwGGrVZgVleHRuA2FlbQlxMABicmlkETBOUnJGNlPmcENrc0diWVlwc3JOYwZhcHBfaWQQMjlyMDM5MTc4ODlwMDg5MgABHgG8vT-bnsbhdJtw1aJRHU7KwFK8Yrg6ExC_V7N2woENO95c8euuUINujLa_l_aem_bByyLojoVHQd7LHawmZPpg

Busan Declaration On World Heritage:

<https://unesco.or.kr/wp-content/uploads/2026/07/Busan-Declaration-on-World-Heritage-A-Shared-Direction-for-World.pdf?ckattempt=1>

Otwarte Wykłady PKN ICOMOS

Semestr IV - wykład 16

Wykład dr inż. arch. Krzysztofa Wielgusa pt. „Fortyfikacje XX w.: problematyka konserwatorska”

Informujemy, że na platformie YouTube na naszym kanale “PKN ICOMOS” zamieściliśmy nagranie z 16. wykładu z cyklu: “OTWARTE WYKŁADY PKN ICOMOS”.

Wykład nr 16 pt. „Fortyfikacje XX w.: problematyka konserwatorska”, a który poprowadził: dr inż. Krzysztof Wielgus, dnia 23 czerwca 2026 r.

Link do nagrania:

<https://www.youtube.com/watch?v=SwORby71pGI>

Nasz kanał na platformie YouTube:

<https://www.youtube.com/@pknicomos2024>

Serdecznie zapraszamy do obejrzenia.

Konferencje

Konferencja naukowa

AMAZING CITY – HISTORYCZNE PRZESTRZENIE PUBLICZNE W DOBIE ZMIAN KLIMATU

ŁÓDŹ, POLSKA, 21-22.09.2026 r.

Zarządzanie miastami historycznymi jest zadaniem niezwykle złożonym. Wynika to z nakładania się wielu czynników – skomplikowanej struktury zabudowy i funkcji, dużej skali działań, licznych interesariuszy, zróżnicowanych wartości i charakteru obiektów zabytkowych oraz dynamicznych zmian standardów użytkowych, technicznych, ekologicznych, bezpieczeństwa i dostępności. Kierowanie tak wielowymiarową strukturą wymaga uwzględnienia różnorodnych aspektów prawnych, społecznych i funkcjonalnych.

Celem konferencji „Amazing City – Historyczne przestrzenie publiczne w dobie zmian klimatu” jest stworzenie przestrzeni do interdyscyplinarnej dyskusji oraz wymiany doświadczeń pomiędzy przedstawicielami samorządów, służb konserwatorskich, środowisk akademickich oraz praktyków projektowych – architektów, urbanistów i architektów krajobrazu – na temat współczesnych uwarunkowań, zasad, form i granic kształtowania historycznych przestrzeni publicznych, w szczególności w kontekście ich adaptacji do zmian klimatu.

Istotnym elementem konferencji będzie prezentacja opracowań teoretycznych oraz rozwiązań praktycznych wypracowanych w ramach projektu Re-Public Spaces, współfinansowanego z Programu Interreg Central Europe. Projekt dotyczy adaptacji historycznych podwórek do wyzwań klimatycznych w Europie Środkowej i został zwieńczony realizacją czterech pilotażowych rewitalizacji klimatycznych w miastach partnerskich: Łodzi (Polska), Pinerolo (Włochy), Osijeku (Chorwacja) oraz Velenje (Słowenia), odpowiadających na najbardziej istotne lokalne czynniki klimatyczne.

Problematyka konferencji zostanie podzielona na trzy bloki tematyczne:

- Adaptacja przestrzeni publicznych w miastach historycznych do wyzwań klimatycznych i wymagań konserwatorskich – aspekty teoretyczne i praktyczne.
- Dobre praktyki w kształtowaniu przestrzeni publicznych w miastach historycznych – place, ulice, dziedzince.

- Konserwatorskie aspekty modernizacji i adaptacji historycznych przestrzeni publicznych – Karta Ochrony Historycznych Przestrzeni Publicznych.

Rejestracja:

<https://forms.cloud.microsoft/Pages/ResponsePage.aspx?id=BtR2hzsMdUqL4hA20uHhimxFLUKnzm9Ltl-stsxb85UNzdTQkxaODRHNVFNVTNXMIJBODZPUEhGQy4u>

Informacje o konferencji będą dostępne na stronie Biura Architekta Miasta Łodzi, Polskiego Komitetu Narodowego ICOMOS oraz Międzynarodowego Komitetu Teorii Konserwatorskiej.

Zapraszamy do zgłaszania propozycji wystąpień konferencyjnych.

Zapraszamy do udziału w konferencji.

Komitet Organizacyjny

**XII Spotkania Malborskie im. Macieja Kilarskiego – zapraszamy na konferencję naukową
Muzeum Zamkowe w Malborku, 15.10.2026 r.**

Muzeum Zamkowe w Malborku pragnie zaprosić do udziału w XII konferencji historyczno-konserwatorskiej z cyklu Spotkania Malborskie im. Macieja Kilarskiego, która odbędzie się 15 października 2026 roku.

Patron konferencji Maciej Kilarski to postać, która zapisała się w historii powstałego w 1961 roku Muzeum Zamkowego w Malborku. Jego działalność badawcza i konserwatorska odcisnęła trwałe ślady w przestrzeni zamku. Upamiętnieniem tej wybitnej dla nas postaci są „Spotkania Malborskie” organizowane od 2004 roku, które są swoistym wyrazem szacunku i wdzięczności dla wieloletniego pracownika naszego muzeum, członka Rady Muzealnej, konserwatora zabytków, historyka sztuki, a zwłaszcza badacza architektury zamku w Malborku. Był autorem wielu prac badawczych i opracowań naukowych podejmujących m.in. tematykę naszego zamku. Stąd „Spotkania Malborskie” są forum prezentacji badań z zakresu historii, historii sztuki, kultury i konserwatorstwa.

XII konferencja podejmie temat szczególnie bliski sercu Macieja Kilarskiego: Pałac Wielkich Mistrzów w Malborku – w świetle najnowszych badań. Mimo różnych zawirowań historii malborski zabytek jest jedną z najlepiej zachowanych średniowiecznych rezydencji możnowładczych. Dzięki kolejnym generacjom konserwatorów Pałac Wielkich Mistrzów stał się także pomnikiem przemian myśli konserwatorskiej. Mimo to nadal kryje on w sobie sporo tajemnic. W ostatnich latach w obliczu wyzwań związanych z zachowaniem tego cennego obiektu przeprowadzono interdyscyplinarne prace badawcze w przyziemiu Pałacu, które odsłoniły jego kolejne nieznane elementy. Jest to okazja do zaprezentowania stanu badań z różnych dziedzin historii, konserwacji czy archeologii. Spotkanie będzie doskonałą okazją do wymiany doświadczeń oraz dyskusji nad przyszłością badań i ochrony jednego z najcenniejszych zabytków średniowiecznej architektury w Europie.

Udział w konferencji wymaga wcześniejszej rejestracji. Zgłoszenia przyjmowane są do 27 września 2026 roku za pośrednictwem formularza online:

https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSf6Kb9hO4X5iPxvCAoIfv_enMNDVVQidb1OYYQJp2yt6Bu-Meg/viewform

lub poprzez sekretarza konferencji, Bartosza Skopa pod adresem: b.skop@zamek.malbork.pl

Więcej informacji oraz program konferencji na stronie:

<https://zamek.malbork.pl/aktualnosci/xii-spotkania-malborskie-im-macieja-kilarskiego-zapraszamy-na-konferencje-naukowa/>

Rejestracja uczestników będzie możliwa od 1 Sierpnia 2026 r.
Szczegóły (w tym formularz rejestracyjny) będzie dostępny na stronie konferencji.
Ostateczny termin rejestracji 31 Sierpnia 2026 r.
Ilość uczestników jest ograniczona ze względów organizacyjnych.

Podróż studyjna
Konferencja będzie odbywać się w Zittau (Niemcy).
Technical tour przewidziany na 17 września 2026 odbywać się będzie w Zittau.
Szczegóły będą przesłane do uczestników EuCuComm 2026.

Patronat Honorowy
Biskup Diecezji Wrocławskiej Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w RP
Starosta Powiatu Lubań
Nadburmistrz Miasta Zittau
Burmistrz Miasta Lubań
ICOMOS Polska Komitet Drewna
Dolnośląska Okręgowa Izba Architektów RP
Dolnośląska Okręgowa Izba Inżynierów Budownictwa
Opolska Okręgowa Izba Inżynierów Budownictwa

Więcej informacji na stronie internetowej konferencji:

www.EuCuComm.eu

Wydarzenia

Dołącz do 4. edycji Dni Architektury Drewnianej

Ruszą Dni Architektury Drewnianej 2026. Zapraszamy na dwa weekendy pełne spotkań z tradycyjnym budownictwem: 22-23 oraz 28-30 sierpnia. Wydarzenie organizowane przez Narodowy Instytut Dziedzictwa wraz z partnerami po raz kolejny połączy miłośników architektury drewnianej z całej Polski.

Główną ideą Dni Architektury Drewnianej jest upowszechnianie tego wyjątkowego elementu kultury poprzez nieodpłatne udostępnienie zabytkowych obiektów szerokiej publiczności. Jest to promocja oraz popularyzacja obiektów drewnianych, ale i także unaocznienie codziennej pracy oraz troski sprawowanej przez właścicieli, użytkowników i opiekunów tych szczególnych miejsc. Wydarzenie ma charakter edukacyjny oraz popularyzatorski. Prowadzone w jego toku prelekcje, wykłady oraz promocja dobrych praktyk podnoszą kompetencje użytkowników oraz ogółu społeczeństwa.

Lista wydarzeń regionalnych DAD 2026

W tym roku Dni Architektury Drewnianej odbędą się w 8 województwach, a udział wezmą właściciele i użytkownicy drewnianych obiektów – zarówno osoby prywatne, jak i przedstawiciele instytucji kultury, samorządów, fundacji oraz stowarzyszeń.

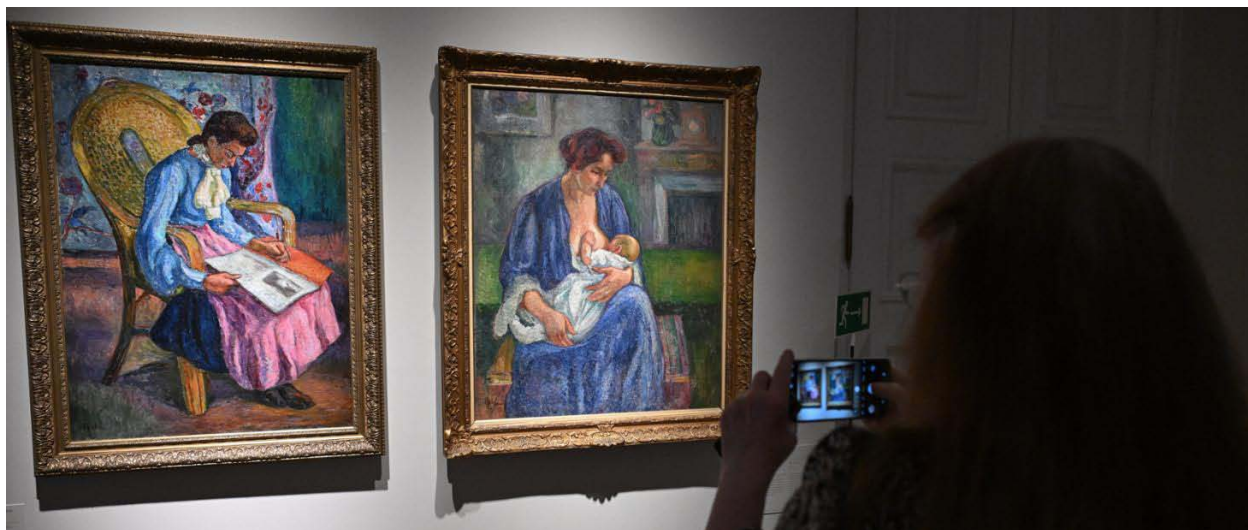
Więcej informacji na stronie:

<https://nid.pl/2026/07/10/dolacz-do-4-edycji-dad/>

Wystawy

„Nabiści. Prorocy nowej sztuki” - arcydzieła francuskiej awangardy w Muzeum Łazienki Królewskie w Warszawie

Muzeum Łazienki Królewskie w Warszawie, 16.07 - 15.11.2026

Ponad 90 obrazów, grafik i rysunków stworzonych przez artystów, którzy u schyłku XIX wieku zrewolucjonizowali europejskie malarstwo, można zobaczyć na wystawie czasowej „Nabiści. Prorocy nowej sztuki” w Muzeum Łazienki Królewskie w Warszawie. Prezentowane dzieła pochodzą m.in. ze zbiorów Musée d’Orsay oraz muzeów w Holandii, Szwajcarii, Francji, na Węgrzech i w Polsce oraz ze zbiorów prywatnych. Kuratorami wystawy są dr Ewa Bobrowska oraz Jean-René Saillard. Wystawa będzie dostępna od 16 lipca do 15 listopada br.

Więcej informacji na stronie:

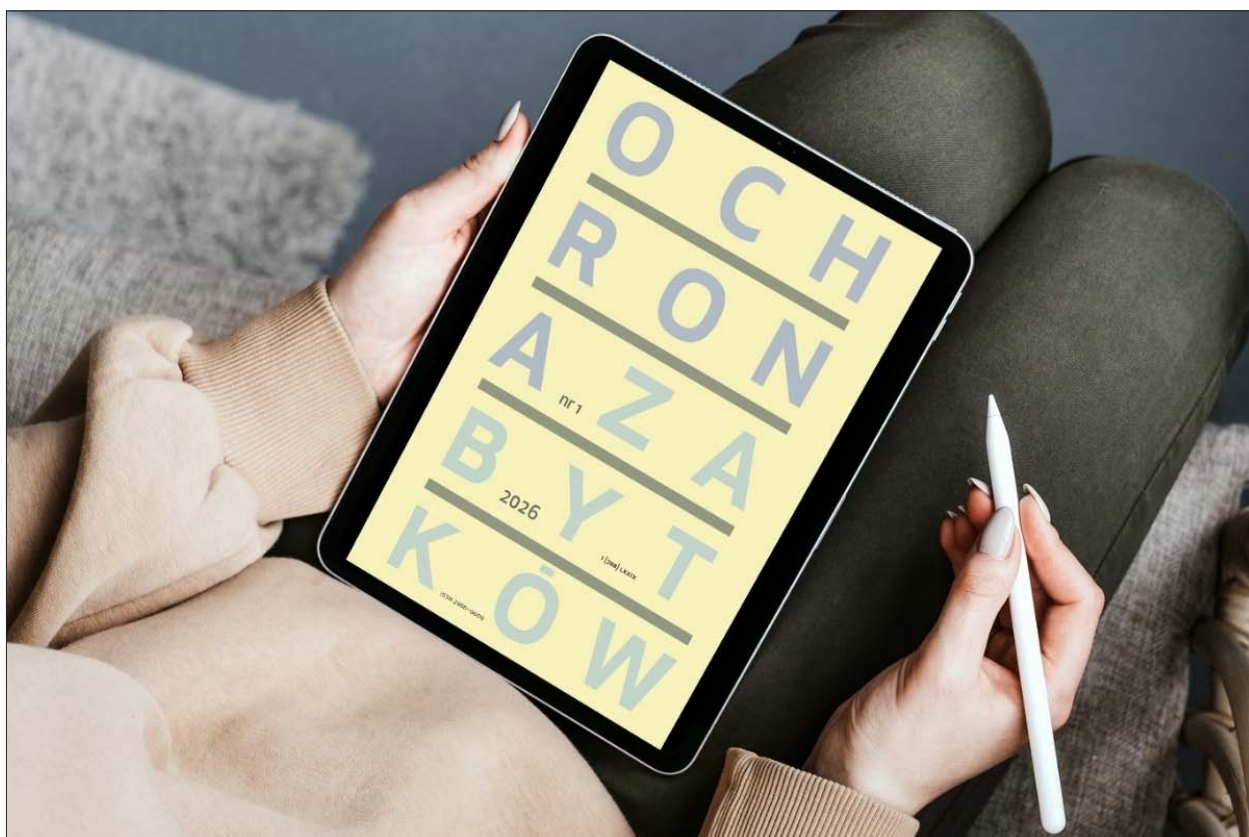
<https://www.gov.pl/web/kultura/nabisci-prorocy-nowej-sztuki--arcydziela-francuskiej-awangardy-w-muzeum-lazienki-krolewskie-w-warszawie>

oraz na stronie:

<https://www.lazienki-krolewskie.pl/pl/aktualnosci/wydarzenia-do-wystawy-nabisci-prorocy-nowej-sztuki>

Publikacje

Nowy numer „Ochrony Zabytków” (1/2026) już dostępny

Najnowszy numer „Ochrony Zabytków” poświęcony jest diagnozie różnych problemów systemowych oraz propozycjom zmian legislacyjnych, które mogą się przyczynić do stworzenia spójniejszego, skuteczniejszego i bardziej odpowiedzialnego modelu ochrony dziedzictwa kulturowego w Polsce. Na treść numeru złożyły się również artykuły poświęcone innym zagadnieniom z obszaru ochrony dziedzictwa kulturowego – architekturze, archeologii i historii.

Więcej informacji na stronie:

<https://nid.pl/2026/07/06/ochrona-zabytkow-1-2026/>

Numer dostępny pod odnośnikiem:

<https://ochronazabytkow.nid.pl/numery/ochrona-zabytkow-1-2026/>

Archeologia

Archeolodzy znów badają stanowisko neandertalczyków w Zwoleniu. Trwają kolejne prace na jednym z najcenniejszych stanowisk w Polsce

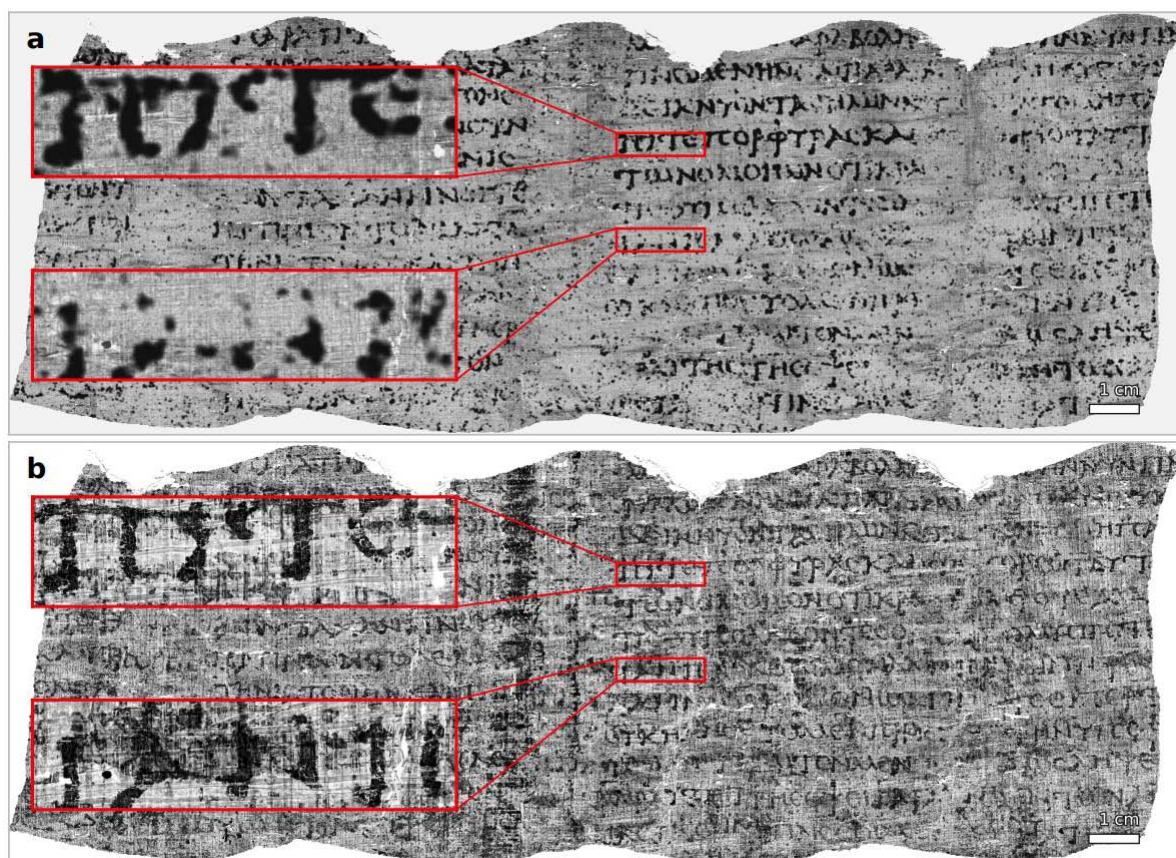

Archeolodzy po raz kolejny prowadzą badania na stanowisku paleolitycznym w Zwoleniu. Tegoroczny sezon prac dobiega końca, a naukowcy pozyskali kolejne zabytki archeologiczne i próbki geologiczne, które pomogą lepiej poznać życie neandertalczyków zamieszkujących dolinę Zwolenki dziesiątki tysięcy lat temu.

Badania są kontynuacją prac prowadzonych w ostatnich latach. Archeolodzy wracają do Zwolenia regularnie od 2023 roku, a obecny sezon jest kolejnym etapem projektu poświęconego aktywności neandertalczyków na północnych rubieżach ich osadnictwa. Celem badań jest dokładniejsze poznanie zasięgu stanowiska, warunków środowiskowych oraz sposobu życia dawnych mieszkańców doliny Zwolenki. Jak poinformował burmistrz Zwolenia Arkadiusz Sulima, podczas tegorocznych prac udało się pozyskać kolejne cenne materiały archeologiczne oraz próbki geologiczne. Trafiają one teraz do specjalistycznych analiz, których wyniki mogą przynieść nowe informacje o najstarszych dziejach miasta i regionu.

Więcej informacji na stronie:

<https://echodnia.eu/radomskie/archeolodzy-znow-badaja-stanowisko-neandertalczykow-w-zwoleniu-trwaja-kolejne-prace-na-jednym-z-najcenniejszych-stanowisk-w-polsce/ar/c1p2-29199219>

Po niemal 2000 lat naukowcy odczytali od początku do końca zachowaną część zwęglonego zwoju, nie rozwijając go nawet o milimetr. Okazuje się, że sztuczna inteligencja potrafi pomóc rozpoznawać atrament na podstawie mikroskopijnych nierówności papirusu. Jest to wynik wieloetapowej pracy łączącej potężne źródła promieniowania rentgenowskiego, modelowanie 3D, wyspecjalizowane algorytmy i wiedzę papirologów.

W 79 r. n.e. erupcja Wezuwiusza pogrzebała Pompeje i pobliskie Herkulanum, położone nad Zatoką Neapolitańską w dzisiejszym włoskim regionie Kampania. W jednej z okazałych rezydencji, nazywanej dziś Willą Papirusów, znajdowała się biblioteka z setkami greckich i łacińskich zwojów. Gorący materiał wulkaniczny zwęglił papirus, ale zarazem odciął go od warunków, w których zwykle ulegałby całkowitemu rozkładowi. W ten sposób przetrwała jedyna znana biblioteka zachowana bezpośrednio ze świata grecko-rzymskiego – choć w postaci czarnych, zdeformowanych i niezwykle kruchych brył.

Papirusy odkryto podczas prac prowadzonych w XVIII wieku. Od początku pokusa ich otwierania była ogromna, lecz podejmowane przez kolejne pokolenia próby często prowadziły do rozwarstwienia, pęknięcia lub całkowitego zniszczenia zabytków. Niewielką część zwojów udało się rozwinąć i odczytać. W bibliotece rozpoznano przede wszystkim teksty Filodema z Gadary, greckiego filozofa epikurejskiego żyjącego w I wieku p.n.e. Setki innych papirusów nadal pozostają jednak zwinięte, ponieważ dotąd sądzono, że ich fizyczne otwarcie byłoby zbyt ryzykowne.

Cały artykuł na stronie czasopisma Archeologia Żywa:

<https://archeologia.com.pl/papirus-z-herkulanum-odczytany-po-niemal-2000-lat-przelom-dzieki-sztucznej-inteligencji/>

Pełny odczyt zachowanej części papirusu wraz z jego naukową interpretacją jest dostępny w tym artykule:

<https://scrollprize.org/pdf/main.pdf>

Współpraca Łazienek Królewskich i SGH. Powstaje nowy kierunek studiów

Muzeum Łazienki Królewskie oraz Szkoła Główna Handlowa podpisały umowę o współpracy ws. wspólnej realizacji studiów podyplomowych. Nowy kierunek łączy wiedzę akademicką z praktyką muzealną i został przygotowany dla wszystkich, którzy chcą rozwijać swoje kompetencje w zakresie projektowania i zarządzania dostępną ofertą kulturalną.

17 lipca 2026 r. umowę o współpracy podpisali dyrektor Muzeum dr Marianna Otmianowska oraz rektor i prof. SGH dr hab. Piotr Wachowiak.

Wspólna inicjatywa SGH i Muzeum Łazienki Królewskie łączy doświadczenie jednej z czołowych uczelni ekonomicznych w Polsce z praktyką instytucji kultury od lat rozwijającej standardy w zakresie dostępności. Kierunek studiów „Organizacja i zarządzanie dostępnością w kulturze” ma przygotować specjalistów, którzy będą skutecznie wdrażać zasady dostępności w placówkach kultury.

Więcej informacji na stronie:

<https://www.lazienki-krolewskie.pl/pl/aktualnosci/wspolpraca-lazienek-krolewskich-i-sgh>

oraz:

<https://gazeta.sgh.waw.pl/wspolpraca-krajowa/umowa-sgh-i-muzeum-lazienki-krolewskie-w-warszawie>

Rada Ministrów przyjęła projekt ustawy o zmianie ustawy o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach

USTAWA O NARODOWYM ZASOBIE ARCHIWALNYM I ARCHIWACH

Projekt ustawy o zmianie ustawy o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach został przedłożony przez Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Nowe przepisy usprawnią prowadzenie spraw w postaci elektronicznej, usankcjonują prowadzenie działalności edukacyjnej przez archiwa państwowe oraz wprowadzą odznakę honorową „Za Zasługi dla Dziedzictwa Archiwalnego”. Projekt jest zgodny z rozwiązaniami stosowanymi w innych państwach Unii Europejskiej. Nowe przepisy wejdą w życie po 12 miesiącach od dnia ogłoszenia w Dzienniku Ustaw.

Celem nowelizacji jest dostosowanie przepisów do prowadzenia spraw w postaci elektronicznej, usprawnienie zarządzania dokumentacją w administracji publicznej, wzmocnienie działalności archiwów państwowych oraz zwiększenie ochrony i popularyzacji dziedzictwa archiwalnego. Przepisy będą dotyczyły całej administracji korzystającej z systemu EZD lub innych systemów klasy EZD.

Jakie zmiany wprowadza nowelizacja?

Ustawa reguluje zasady gromadzenia, przechowywania, ewidencjonowania i udostępniania materiałów archiwalnych oraz organizację i funkcjonowanie archiwów państwowych.

Najważniejsze rozwiązania, które wprowadza nowelizacja to:

- nadanie odwzorowaniom cyfrowym dokumentów papierowych równoważnej mocy prawnej z oryginałami - dokumenty wprowadzone do systemu EZD nie będą mogły być kwestionowane wyłącznie z powodu ich cyfrowej formy;
- określenie wymagań dla systemów teleinformatycznych, w tym systemów EZD - systemy będą musiały zapewniać integralność, bezpieczeństwo i dostępność dokumentów, ochronę przed ich nieuprawnioną zmianą lub usunięciem oraz możliwość opatrywania odwzorowań cyfrowych kwalifikowaną pieczęcią elektroniczną lub podpisem elektronicznym;
- uporządkowanie zasad przechowywania i brakowania dokumentacji po jej cyfryzacji - dokumentacja papierowa, której pełne odwzorowanie cyfrowe zostało wprowadzone do systemu EZD, będzie mogła zostać zniszczona po upływie 2 lat, zgodnie z określonymi procedurami; podobne zasady obejmą dokumentację zapisaną na informatycznych nośnikach danych, która została w całości przeniesiona do systemu;

- określenie zasad brakowania dokumentacji elektronicznej w systemach EZD – z uwagi na różnorodność technologii nie zostanie wskazany jeden sposób jej usuwania - brakowanie będzie odbywać się w sposób dopasowany do zastosowanego systemu lub technologii zapisu;
- umożliwienie Naczelnemu Dyrektorowi Archiwów Państwowych oraz archiwom państwowym prowadzenia działalności edukacyjnej - obejmie ona m.in. lekcje archiwalne, konferencje, seminaria i spotkania naukowe dotyczące historii Polski oraz źródeł archiwalnych;
- wprowadzenie odznaki honorowej „Za Zasługi dla Dziedzictwa Archiwalnego” - wyróżnienie będzie mogło być przyznawane przez Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych (z własnej inicjatywy lub na wniosek) osobom fizycznym i jednostkom organizacyjnym szczególnie zasłużonym dla działalności archiwalnej.

Więcej informacji na stronach:

<https://www.gov.pl/web/kultura/rada-ministrow-przyjela-projekt-ustawy-o-zmianie-ustawy-o-narodowym-zasobie-archiwalnym-i-archiwach>

<https://www.gov.pl/web/premier/projekt-ustawy-o-zmianie-ustawy-o-narodowym-zasobie-archiwalnym-i-archiwach5>

39 zadań otrzyma dofinansowanie na łączną kwotę 1 520 000 zł w ramach programu Wspólnie dla dziedzictwa edycja 2026. Narodowy Instytut Dziedzictwa ogłasza wyniki 11. edycji programu dotacyjnego Wspólnie dla dziedzictwa. Dofinansowanie otrzymały m.in. projekty obejmujące realizację prac porządkowych przy zabytkach, identyfikację i popularyzację materialnego dziedzictwa kulturowego, organizację warsztatów dotyczących tradycyjnych rzemiosł i technik budowlanych.

W ramach prowadzonego elektronicznego naboru, od 14 kwietnia do 14 maja 2026 roku, do Narodowego Instytutu Dziedzictwa wpłynęło 226 wniosków o dofinansowanie o łącznej wartości 12 589 591,10 zł. Wnioskodawcy mieli możliwość składania wniosków o dofinansowanie w przedziale od 5 000 zł do 80 000 zł.

W ramach procedury oceny 45 wniosków zostało odrzuconych z powodu niespełnienia wymogów określonych w regulaminie programu. Najczęściej popełniane błędy dotyczyły ujęcia w kosztorysie wydatków, które są niezgodne z Wykazem kosztów kwalifikowanych i niekwalifikowanych do programu czy wskazania w zakresie rzeczowym prac przy zabytkach wykraczających poza katalog.

Pozostałe 181 wniosków przeszło pełen proces oceny punktowej, podczas którego zespół sterujący, złożony z ekspertów ds. dziedzictwa kulturowego spoza NID, ocenił wartość merytoryczną projektów. Kolejna część oceny dotyczyła organizacyjnych warunków realizacji zadań oraz strategicznej zgodności z celami programu, co zostało wykonane przez Narodowy Instytut Dziedzictwa.

Więcej informacji na stronie:

<https://nid.pl/2026/07/13/wyniki-naboru-wdd-2026/>

273,5 mln zł z Funduszy Norweskich i EOG na nowe życie dla zabytków

To wsparcie dla samorządów i organizacji pozarządowych w działaniach na rzecz ochrony zabytków i integrowania wokół tego lokalnych społeczności. Ruszył nabór na ochronę i konserwację zabytków w Programie Kultura. Pieniądze pochodzą z Funduszy Norweskich i EOG, których wdrażanie w Polsce koordynuje Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej. Wnioski można składać do 31 grudnia 2026 r.

Więcej informacji na stronie:

<https://www.gov.pl/web/fundusze-regiony/2735-mln-zl-z-funduszy-norweskich-i-eog-na-nowe-zycie-dla-zabytkow>

4 nowe wpisy na Krajowej liście niematerialnego dziedzictwa kulturowego

Garncarstwo i ceramika figuralna ośrodka w Chałupkach, język łemkowski jako nośnik dziedzictwa kulturowego Łemków, tradycja wyplatania ozdób ze słomy w Majdanie Kozłowieckim, Annoborze i Łucce - Kolonii, tradycyjne rzemiosło zduńskie zostały wpisane na Krajową listę niematerialnego dziedzictwa kulturowego. Tworzona od 2013 r. lista liczy obecnie 133 pozycje, dokumentujące żywe tradycje, zwyczaje i umiejętności przekazywane z pokolenia na pokolenie.

O kolejny wpis wzbogacił się również krajowy rejestr dobrych praktyk w ochronie niematerialnego dziedzictwa kulturowego. Znalazł się w nim Konkurs Sztuki Ludowej Pałuk im. Wandy Szkulmowskiej.

- Garncarstwo i ceramika figuralna ośrodka w Chałupkach
- Język łemkowski jako nośnik dziedzictwa kulturowego Łemków
- Tradycja wyplatania ozdób ze słomy w Majdanie Kozłowieckim, Annoborze i Łucce – Kolonii
- Tradycyjne rzemiosło zduńskie

Więcej informacji na stronie:

<https://www.gov.pl/web/kultura/4-nowe-wpisy-na-krajowej-liscie-niematerialnego-dziedzictwa-kulturowego3>

Wręczyliśmy promesy beneficjentom programu „Ochrona zabytków” z woj. małopolskiego

40 beneficjentów z województwa małopolskiego otrzymało promesy potwierdzające przyznanie dotacji w naborze na prace planowane oraz refundacje prac przy zabytkach nieruchomych i ruchomych z programu „Ochrona zabytków” 2026. W ramach I i II naboru w województwie małopolskim rozdysponowano łącznie ponad 14,3 mln zł.

Promesy wręczyła Bożena Żelazowska, sekretarz stanu w Ministerstwie Kultury i Dziedzictwa Narodowego, generalna konserwator zabytków, podczas uroczystości w Opactwie Benedyktynów w Tyńcu. W uroczystości uczestniczyli także: Władysław Kosiniak-Kamysz, wicepremier, minister obrony narodowej, Elżbieta Achinger, I wicewojewoda małopolska, Urszula Nowogórska, poseł na Sejm RP, Katarzyna Urbańska, małopolska wojewódzka konserwator zabytków i prof. Piotr Kosiak, dyrektor Instytutu im. Wincentego Witosa.

Więcej informacji na stronie:

<https://www.gov.pl/web/kultura/wreczyalismy-promesy-beneficjentom-programu-ochrona-zabytkow-z-woj-malopolskiego>

Jubileusz 120-lecia Muzeum Narodowego w Lublinie

Muzeum Narodowe w Lublinie obchodzi w tym roku jubileusz 120-lecia swojego istnienia. Historia muzeum jest nierozdzielnie związana z darczyńcami - osobami prywatnymi, kolekcjonerami, artystami i przedstawicielami lokalnych społeczności, którzy przekazywali swoje zbiory instytucji. Dlatego w ramach jubileuszu Muzeum przez cały rok będzie prezentować otrzymane dary - dzieła sztuki, pamiątki historyczne i unikatowe obiekty, jako hołd dla wszystkich, którzy swoją pasją i zaangażowaniem przyczynili się do tworzenia oraz zachowania muzealnych kolekcji dla przyszłych pokoleń.

W uroczystości z okazji 120-lecia Muzeum Narodowego w Lublinie, która odbyła się 24 lipca br., wzięła udział Bożena Żelazowska, sekretarz stanu w Ministerstwie Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Podczas uroczystości wiceministra wręczyła Srebrne Medale „Zasłużony Kulturze Gloria Artis” dr hab. Iwone Hofman i Barbarze Oratowskiej oraz Brązowe – Marcie Cyran i Annie Hałacie.

Więcej informacji na stronie:

<https://www.gov.pl/web/kultura/jubileusz-120-lecia-muzeum-narodowego-w-lublinie>

Odzyskane starodruki z XVI i XVIII w. powróciły do Szczecina

Trzy zaginione starodruki z przedwojennego księgozbioru Biblioteki Miejskiej w Szczecinie zostały przekazane do Książnicy Pomorskiej im. Stanisława Staszica w Szczecinie. Księgi pochodzące z XVI i XVIII w. zostały wystawione na aukcję przez jeden z warszawskich antykwariatów. Po przeprowadzeniu oględzin przez pracowników resortu kultury i zapoznaniu się z historią obiektów, właściciel antykwariatu zdecydował się zwrócić starodruki do macierzystych zbiorów.

Starodruki udało się zidentyfikować dzięki zachowanym na kartach oznaczeniom własnościowym Biblioteki Miejskiej w Szczecinie. Opinia przygotowana przez prof. Agnieszkę Borysowską z Książnicy Pomorskiej w Szczecinie pozwoliła na ustalenie proveniencji zabytków i potwierdzenie, że pochodzą one ze zbiorów publicznych.

Więcej informacji na stronie:

<https://www.gov.pl/web/kultura/odzyskane-starodruki-z-xvi-i-xviii-w-powrocily-do-szczecina>

Podejście Politechniki Łódzkiej do dziedzictwa architektonicznego jest nie do obrony. Ale dlaczego Instytut Architektury milczy?

Czy troszczycie się o architektoniczne dziedzictwo z okresu powojennego? Rektor Politechniki Łódzkiej twierdzi, że to kwestia sentymentów. Mimo sprzeciwu autorytetów i naukowców, rozbiórka historycznego budynku Wydziału Chemii trwała. Dopiero interwencja wojewódzkiego konserwatora ją zatrzymała. Sytuacja jest przykra i skandaliczna, lecz teraz może zakończyć się pozytywnie.

Więcej informacji na stronie:

<https://architektura.muratorplus.pl/krytyka/podejscie-politechniki-lodzkiej-do-dziedzictwa-architektonicznego-sa-nie-do-obrony-ale-dlaczego-instytut-architektury-milczy-aa-U6CG-ju4X-Msam.html>

Zachęcamy do odwiedzania naszych profili:

Facebook: gdzie publikujemy istotne informacje zarówno krajowe jak i międzynarodowe, związane bezpośrednio z ochroną zabytków. Na profilu zamieszczamy również informacje dotyczące naszej działalności.

Na platformie YouTube: zamieszczamy filmy m.in. z naszych dorocznych konferencji: majowej i grudniowej, a także z cyklu „Otwarte Wykłady PKN ICOMOS” w formule online.

Facebook:

Polski Komitet Narodowy ICOMOS

<https://www.facebook.com/pknicomos>

YouTube:

PKN ICOMOS

<https://www.youtube.com/@pknicomos2024/featured>

Instagram:

icomos_poland

https://www.instagram.com/icomos_poland/